

Wonder of waanzin?

Een Afrikaanse president en zijn panacee tegen aids

Daniël Dresden

Een geel, bittermakend kruidendrankje met geheime samenstelling gevolgd door twee bananen: is dat de remedie tegen aids? Dat beweert dr. Alhaji Yahya A.J.J. Jammeh, de 42-jarige flamboyante Gambiaanse president, die sinds twaalf jaar over zijn land heerst. Of is het waanzin, een bedreiging voor de preventie en behandeling van een wereldwijde epidemie? Dat beweert de kritische buitenwereld

Emma Hurd, Afrikacorrespondent van *Sky News*, beschrijft op levendige wijze de genezingsessies van een HIV-positieve man: 'A rub down with the cream, a splash on the face with another potion and a drink of a murky looking liquid, the President claims he 'll be cured.'¹ Net als Fadzai Gwaradzimba, hoofd van het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (VN) in Gambia, plaatste zij openlijk vraagtekens bij de werkzaamheid van deze wondertherapie. Na hun kritiek moesten beiden het land verlaten. De staatscourant *Republic of The Gambia State House Online* schrijft daarentegen lovend over de therapeutische gaven van hun president. Deze krant duidt deze zogenaamde panacee aan als een 'God-given cure for Aids.'²

Verboden en geboden • President Jammeh spreekt in duidelijke bewoordingen over het doel van zijn behandeling: 'My treatment is to get rid of the HIV virus out of your body.'³ Er zijn wel enkele voorwaarden verbonden aan zijn trial: 'During the one month of your treatment, it is prohibited to have sex, smoke, drink attaya and drink of alcohol. If any of you disobey the rules, you are going.'³ Wat dit 'you are going' precies betekent wordt in het ongewisse gelaten. Het komt op mij nogal apocalyptisch over: waarschijnlijk is de betekenis zoiets als 'dan verergert de HIV-infectie' of erger nog 'dan ga je dood'. In een ander artikel van de staatscourant staat ook het verbod op onder andere koffie en groene thee genoemd.⁴ Mijns inziens is de gevaarlijkste voorwaarde binnen zijn experiment het gebod dat de deelnemende HIV-patiënten moeten stoppen met eventuele andere medicatie, waaronder de antiretrovirale behandeling (ARVs). Dit heeft namelijk een groot risico voor het ontstaan van resistentie van het HIV virus en het verergeren van de ziekte, hetgeen al lange tijd bekend is onder AIDS-experts.^{5,6} Het is extra verwerpelijk, wan-

Dr. Jammeh, asceet

neer een invloedrijk persoon, zoals een president, het levensgevaarlijke advies geeft om de HIV-medicatie te staken.

Wonderbaarlijke resultaten • Hoeveel mensen namen precies het kruidendrankje van Jammeh als alternatief voor de reguliere (westerse) medicatie? De eerste groep vrijwilligers bestond waarschijnlijk uit negen mensen, hoewel het precieze aantal wat onduidelijk is. In één artikel staan de acht vrijwilligers met hun HIV-testuitslagen genoemd; met naam en toenaam, dus het recht op privacy is kennelijk niet aan de orde. Echter, de negende patiënt staat niet in de lijst.⁷ Een ander artikel beschrijft de genezing van tien (in plaats van de eerdergenoemde negen) patiënten.⁸ De *State House Online* beschrijft het succes van de therapie als volgt: 'the successful cure of nine infected persons, in barely three weeks.'⁷ Bij nadere analyse van de genoemde kwalitatieve waarden valt een duidelijke tweedeling op die mogelijk meer zegt over de aard van het beestje dan over het effect van de therapie. Er bestaat namelijk bij het aantal virusdeeltjes in het bloed een duidelijk verschil tussen HIV-2, dat ondetecteerbaar tot laag zou zijn, vergeleken met de HIV-1 getallen, die (zeer) hoog tot matig zijn.⁷ De exacte cijfers van de *virusloads* staan overigens niet vermeld; ook worden de waarden voor aanvang van de therapeutische sessies niet vermeld. Door het ontbreken van kwantitatieve gegevens en uitgangswaarden is niet te achterhalen of de therapie effectief is geweest en - zo ja - in welke mate. Op grond van de gerefereerde artikelen in de staatscourant is immers geen vergelijking mogelijk van de HIV-infectie voor en na de kruiden-

drank. Bovendien is in de internationale literatuur bekend dat HIV-2 van nature lagere *virusloads* heeft dan HIV-1.9 Mogelijk zeggen de genoemde, niet-kwantitatieve waarden dus meer over het milde beloop van HIV-2 vergeleken met het agressievere HIV-1 dan over het therapeutische nut van Jammehs panacee.

Complot tegen Calimero • De online nationale krant poneert een boude conclusie: de resultaten van deze eerste negen 'gezezen' HIV-patiënten zouden een solide wetenschappelijk bewijs vormen voor de ontdekking van de president, namelijk een effectieve genezing van aids. De krantenschrijvers stellen zelfs in hiep-hiep-hoera bewoordingen dat 'the discovery of the Aids cure by President Jammeh has put the Gambia on the number one spot in the race to find a cure for Hiv/Aids.'¹⁰ Hun lovende woorden staan in schril contrast met de internationale kritiek, die door hen wordt afgedaan als 'churlish cynicism.'² Bovendien komt in meerdere artikelen een klassiek Calimero-effect ter sprake: een complot van de 'internationale medicijnkartels'^{2,10} tegen dit kleine West-Afrikaanse landje. De Nederlandse minister voor Ontwikkelingssamenwerking, Bert Koenders, beoordeelde Jammehs therapie recentelijk nog 'als uiterst ongelukkig aangezien elke wetenschappelijke basis voor zijn behandeling ontbreekt, patiënten valse hoop wordt voorgespiegeld en zijn kruidenbehandeling het risico in zich draagt dat de gezondheidstoestand

van de patiënt verslechtert als gestopt wordt met het gebruik van ARVs. Zijn voorwaarde dat patiënten hun ARV-behandeling moeten staken beoordeel ik dan ook als medisch en ethisch onverantwoord... Nederland zal in EU-verband voor een démarche pleiten.'¹¹ Ook de Verenigde Naties hebben gewezen op de negatieve consequenties.¹

Groot risico • Hoe gaat het nu verder in Gambia? Na het zogenaamde succes met de eerste negen mensen heeft president Jammeh inmiddels het experiment voortgezet met 27 andere HIV-patiënten.⁴ Jammehs alternatieve therapie tegen HIV is allerminst uniek. Eerder raadde de Zuid-Afrikaanse minister van Volksgezondheid Tshabalala-Msimang aan dat HIV-patiënten zich dienden te behandelen met een dieet van knoflook, citroensap en 'Afrikaanse' aardappel. Thabo Mbeki, president van datzelfde land, suggereerde dat HIV/aids veroorzaakt zou worden door ondervoeding en armoede.^{12,13} HIV vormt een grote en wereldwijde epidemie met zo'n 39,5 miljoen geïnfecteerde mensen; per dag overlijden circa 4000 mensen wereldwijd aan deze ziekte.¹⁴ UNAIDS heeft onlangs het grote belang van onder andere adequate preventie en behandeling van HIV besproken.^{15,16} Als politieke leiders op inadequate wijze reageren, zoals het aanmoedigen van aids-patiënten om hun reguliere medicijnen te stoppen, brengt dat grote risico's voor een kwetsbare groep patiënten met zich mee. ●

Literatuur

1. Gambia's Aids 'Miracle', <http://news.sky.com/skynews/article/0,,30200-1252349,00.html>, update op 20 februari 2007.
2. Jammeh's Aids cure real ...Sky News is wrong, http://www.statehouse.gm/editorial_210207.htm.
3. President Jammeh reacts to HIV results, http://www.statehouse.gm/presi-hiv-rsult_180307.htm.
4. 27 start HIV treatment, http://www.statehouse.gm/hiv-treatmnt2_150207.htm.
5. Wang YM et al. Drug resistance and viral evolution in plasma and peripheral blood cells during structured treatment interruption (STI) and non-interrupted HAART. *Curr HIV Res.* 2007 Mar;5(2):235-50.
6. Harrigan PR et al., Predictors of HIV drug-resistance mutations in a large antiretroviral-naive cohort initiating triple antiretroviral therapy, *J Infect Dis* 2005 Feb 1;191(3):339-4.
7. More HIV/AIDS patients to benefit from President Jammeh's Herbal treatment, http://www.statehouse.gm/hiv-treatmnt-reg_120207.htm.
8. Jammeh's breakthrough. Significant achievement in President Jammeh's cure for HIV/Aids, http://www.statehouse.gm/hiv-sample-rsult_180307.htm.
9. Popper SJ et al., Low Plasma Human Immunodeficiency Virus Type 2 Viral Load Is Independent of Proviral Load: Low Virus Production In Vivo. *Journal of Virology*, 2000 feb; 74(3): 1554-1557.
10. Lab test proves HIV cure: Dr. Coumba Touré-Kane guilty of professional dishonesty, http://www.statehouse.gm/editorial_230207.htm.
11. Beantwoording vragen lid Peters over hiv/aids genezingsessies door president Jammeh van Gambia, Kamerstuk - Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken, 26 februari 2007, <http://www.minbuza.nl/nl/actueel/brievenparlement,2007/02/Beantwoording-vragen-lid-Peters-over-hiv-aids-gene.html>.
12. HIV-behandeling in Zuid-Afrika, http://www.stopaidsnow.nl/nieuws_artikel/852
13. Goei T de, Dying for Treatment, TAC start burgerlijke ongehoorzaamheid, *Hivnieuws* 81 - mei/juni 2003, <http://www.hivnet.org/Hivnieuws/HN82/TAC.htm>.
14. Beyrer C, HIV epidemiology update and transmission factors: risks and risk contexts - 16th International AIDS Conference epidemiology plenary. *Clin Infect Dis.* 2007 Apr 1;44(7):981-7.
15. Timberlake S, Geneva, 28 March 2007: Statement by the UNAIDS Secretariat to the 4th Session of the Human Rights Council on the importance of - Fri, 30 Mar 2007, http://data.unaids.org/pub/PressStatement/2007/20030328_unaids_statement_en.pdf.
16. Kapila M, The AIDS epidemic: walking the last mile to make the difference, message on World AIDS Day 2006 - Fri, 30 Mar 2007, http://data.unaids.org/pub/PressStatement/2006/world%20aids%20day%202006%20-%20ifrcoped_en.pdf.